

בין רשעת המצרים לאטימות הלב של עמון ומואב

בפרשתנו כי תצא קוראים אנו את התייחסות התורה למקצת האומות, עימן היה לעם ישראל ממשק בעבר. ביחס לעמונים ולמואבים גוזרת התורה: **"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם"** (כג, ד), בנימוק: **"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם... לקללך"**. לעומת זאת, ביחס למצרים מצווה התורה כמה פסוקים לאחר מכן: **"לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'" (פס' ח-ט).**

סלחנות מול ריחוק נצחי – מבחן המוסר האלוקי

למקרא פסוקים אלו עולה התמיהה: **מה פשר היחס החמור כלפי עמון ומואב, לעומת מידת ה"סלחנות" והקירוב המופגנת כלפי המצרים?** מדוע עמוני ומואבי אסורים לבוא בקהל ה' עד עולם, בעוד יוצאי מצרים בדור השלישי מותרים לבוא בקהל ה', ואף הוזהרנו ביחס אליהם: **"לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו"**. וכי נשתכחו מאיתנו שנות השעבוד הקשות ועבודת הפרך? **מדוע זוכה מצרים ל"הקלה", בעוד עמון ומואב נידונו לריחוק נצחי?**

ספר 'החינוך' (מצווה תעג) מבאר שעל אף שהמצרים ציערו, שיעבדו והשפילו את בני ישראל, לא היתה זו נורמה מושרשת בהם. שהרי במשך שנים רבות, בימי יוסף, שימשה מצרים אכסניה נוחה לבני ישראל וסיפקה להם מגורים ומחיה. לעומתם, אצל עמון ומואב היתה מניעת החסד מדיניות רשמית וקבועה. מניעת טובה זו נבעה מתוך טבע תמידי ומושרש בנפשם, כדוגמת אנשי סדום ועמורה, ולא היתה בגדר 'אירוע חולף'. כל מהותם וטבעם של עמון ומואב מהווים את הניגוד המוחלט לעולם היהודי, המושתת כולו על אדני החסד והנתינה, עזרה לזולת ודאגה לחלש. ישנן עוולות שניתן למחול עליהן לאחר שלושה דורות, כפי שמשקף ביחס למצרים. אולם עם מציאות של השחתת מידת החסד מן היסוד, לא נוכל להשלים לעולם ולא נוכל לדור עמה בכפיפה אחת. שהרי קיום העולם ותכליתו תלויים בעמוד החסד, כדברי דוד המלך **"כי אִמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה"** (תהלים פט, ג).

מחווה קטנה, משקל כבד

רבי יוסף צבי סלנט, בספרו 'באר יוסף' מבאר חילוק זה בדרך נוספת. בהתבסס על דברי רש"י על המילים **"לא תתעב מצרי"**: **"מכל וכל, אע"פ שזרקו זכורכם ליאור. מה טעם? שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. לפיכך: 'בנים אשר יולדו להם דור שלישי'..."** מכאן למדים אנו יסוד חשוב: כיוון שהמצרים היטיבו עם בני ישראל, שאפשרו ליעקב ולבניו לגור בארצם ופרנסו אותם בשנות הרעב, עמדה להם זכות ראשונים זו, והותר לצאצאיהם לבוא בקהל ה' בדור השלישי.

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://did.li/gq4ZH>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

מכך ניתן להבין למפרע את עוצמת החומרה ביחס לעמון ומואב: אילו היו גם הם גומלים חסד אלמנטרי עם ישראל ומקדמים אותם בלחם ובמים, לא היה חטא שכירת בלעם גורם להרחקתם לצמיתות, שהרי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה. זכות המצוה של קידום פני ישראל בלחם ובמים היתה עומדת להם, להגן עליהם, להתירם לבוא בקהל לאחר כמה דורות, בדומה ליחס למצרים. אולם, כיוון שנהגו עמון ומואב באטימות הלב, ולא גמלו כל טובה וחסד עם ישראל, לא עמדה להם כל זכות שתגן עליהם. ומשהוסיפו פשע על חטא ושכרו את בלעם לקלל את בני ישראל להאבידם, חל עליהם העונש במלוא חומרתו – **איסור עולם לבוא בקהל ה'.**

בדברים אלו מלמדת אותנו התורה עד כמה מדקדק הקב"ה וזוכר כל מעשה טוב וכל מחווה של חסד. **אין שכחה לפני כיסא כבודו**, גם פעולה קטנה ופשוטה, שנראית כמובנת מאליה, נושאת משקל כבד בעולמות העליונים, וביכולתה להכריע את הכף ולהגן על האדם בעת דין.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר. **לתגובות** – office@shaalti.co.il

רוצה להיערך לשבת עם רעיונות ודברי תורה לפרשת כי תצא?

היכנסו לקישור <https://did.li/To4aa>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?

רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו על הקישור <https://did.li/gq4ZH>

או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://did.li/gq4ZH>, **או שלחו את המילה 'רעיון' למייל** office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

